
O anchetă statistică despre oportunitatea unui program extrașcolar (atelier de consiliere spirituală) și unele interacțiuni specifice

Prof. univ. dr. habil. Gheorghe SĂVOIU
Conf. univ. dr. Mihaela Gabriela NEACȘU
Masterand prof. Cristina DURAN
Universitatea din Pitești

Abstract

Măsura în care unii elevi ar dori să urmeze un program extrașcolar într-un spațiu special (atelier de consiliere spirituală) în care să găsească răspunsuri de la un profesor la întrebările lor despre multe din frământările lor sufletești și cuantificarea unor asocieri potențiale în cadrul procesului educațional între opinii religioase ale copiilor și ale părinților; extinsă sau restrânsă la noțiunea de disciplină predată în școală, precum și alte câteva corelații între diverși factori explicativi, în paralel cu identificarea unor valori generale și morale ale religiei și unele ierahii legate de surse ale opiniilor copiilor au constituit subiectul acestei cercetări psihopedagogice axate pe metode și instrumente statistice. Cercetarea în sine este simultan un studiu amănunțit axat pe un chestionar investigativ, efectuat cu scopul de a cunoaște oportunitatea programului și de a cuantifica opinii despre nevoia unei consilieri spirituale, dar și o tentativă de ierarhizare și corelare a unor motivații și relații prin simbolism statistico - matematic. Din cele 10 ipoteze urmărite în articol opt sunt validate, iar confruntarea statistică între eșantionul părinților și cel al elevilor ca actori ai actului educațional este revelatorie la final.

Cuvinte cheie: anchetă statistică, ipoteza cercetării, studiu psihopedagogic, ierarhizare statistică, matrice de corelație, E-views.

Codificare JEL: C12, C46, I 21, Z12.

1. INTRODUCTION

În literatura psihopedagogică se remarcă câteva procese sau fenomene demografice, economice, sociale care pot să majoreze impactul și importanța unui program de consiliere: a) ruralitatea care se păstrează structural peste media europeană (România are una dintre cele mai mari rate de ruralitate din Uniunea Europeană, din 1987 când a abia ajuns la paritatea rural –urban și atins 50% diminuându-se doar cu 6-7 % în două decenii și jumătate), ceea ce conform unui nivel de cultură mult mai scăzut implică soluția consilierii); b) tendințele accelerate de îmbătrânire a populației (în 2015, populația de peste 65 de ani a atins la nivel național 17,6% din populația rurală și 13,6% din populația municipiilor

și orașelor) induc un proces necesar de consiliere spirituală cu impact și asupra nepoților; c) migrația internațională definitivă sau temporară, clasică sau în rețea, în căutarea unor locuri de muncă (inclusiv mai bine plătite) a unui număr foarte mare de părinți (între 3 și 4 milioane de locuitori ai României reprezentând aproape 40-50% din populația activă) obligă și ea la o consiliere necesară pentru copiii rămași acasă cu bunic, unchi, mătuși, alte rude sau întreținători temporari etc.; d) abandonul școlar destul de ridicat deși cert ilegal conform Constituției, care garantează nouă clase obligatorii în România a atins cea mai mare valoare europeană încă din 2015 cu o rată de părăsire timpurie de 19,1% ceea ce impune o consiliere intensă atât a părinților cât și a elevilor (dincolo de identificarea unor resurse financiare care să diminueze acest indicator la circa 11%, până în 2020); e) evoluția ușor ascendentă în România a ratei suicidului la 100000 de locuitori, cu identificarea și consilierea atentă a populației expuse, care a depășit valoarea de 25⁰/₀₀₀₀ la bărbați și 5⁰/₀₀₀₀ la femei (conform sursei de date disponibile la http://www.insse.ro/cms/files/Web_IDD_BD_ro/index.htm).

Grupurile țintă ale unor investigații sociologice, sociopedagogice și statistice pot reuni în conceptul de “*populație consiliabilă*” nu numai elevii sau absolvenții unor procese didactice, dar și părinții sau întreținătorii legali ai copiilor (bunici, unchi, mătuși, alte rude etc.) rezultați din procese de migrație contemporană, ca persoane descurajate din piața muncii, provenite din șomeri și care conform Biroului Internațional al Muncii (BIM) au depășit șase luni fără a se angaja într-un alt loc de muncă, persoane cu stări depresive incipiente sau evolutive, persoane care au abandonat orice tip de colectivitate (școală, familie etc.), persoane care au suferit traume relative recent cu impact semnificativ în viitor (în familie, societate etc.), persoane în vârstă, singure sau abandonate prin procese de excluziune socială (de vârstă „a treia” peste 65 de ani sau chiar „a patra” peste 80 de ani), persoane cu dizabilități care trăiesc în medii mai puțin coezive și educate (Săvoiu, 2006).

Procesul educațional primar sau gimnazial este trinitar, fiind realizat în debutul său prin contribuția a trei actori: elevul, părintele și profesorul. Această tripletă descrie complet, dar și complex un spațiu educațional scenic și geometric, triunghiular inițial, dar care devine rapid piramidal prin interacțiuni și asocieri. Identificarea unui grup țintă pentru cercetarea de față a vizat complexitatea spațiului educațional și valorificarea acesteia în vederea conturării oportunității de a oferi unora dintre copii, un program extrașcolar (în afara orelor de clasă), într-un spațiu special (atelier de consiliere spirituală) în care să poată întreba un profesor despre multe din frământările lor sufletești se încadrează în linii mari în grupurile generale care solicită de regulă consiliere, dar implică și un al doilea grup în oglindă sau reflectat, respectiv pe cel al părinților sau întreținătorilor legali ai elevilor.

2. METODOLOGIA CERCETĂRII

Din rațiuni de promptitudine și tratament unitar în observare, dar pornind și de la justificările prezentate anterior, tipul de cercetare valorificată (psihopedagogică sau sociologică) axată pe observare riguroasă pe bază de chestionar a fost *ancheta statistică* (valorificând metode și instrumente pur statistice), iar perioada realizării acesteia a fost aceea anterioară sărbătorilor religioase specifice sfârșitului iernii (mai concret primele două săptămâni din luna decembrie 2016, care coincide cu finalul de trimestru școlar și intrarea în vacanța de iarnă a elevilor).

Principalele ipoteze de lucru au plecat de la tratarea inițială de o manieră distinctă a fiecăruia dintre cele două grupuri țintă de elevi și respectiv părinții acestora, cu identificarea într-un chestionar a unor aspecte specifice fiecăruia (elev - chestionar 1 și părinte - chestionar 2), pilotarea chestionarului, observarea și culegerea datelor, analiza și interpretarea rezultatelor per chestionar și grup țintă distinctiv, valorificând metode și instrumente statistice caracteristice și în final o comparare sau confruntare statistică a celor două grupuri țintă în oglindă (asociate statistic). În esență principalele ipoteze investigative exprimate și detaliate de o manieră statistică au fost următoarele:

Chestionar 1 (elev)

H1: asocierea statistică (dificultate, interes, competiție etc.) a disciplinei de religie cu alte discipline conform mediei obținute de elevi (respondenți), determinată de specificul disciplinei și caracterul mărturisitor și integrator al acesteia (întrebarea finală din datele de identificare a elevilor respondenți);
H2: atingerea unui prag optim paretian de scoruri pozitive de minim 20% (favorabile înființării unui program extrașcolar sau atelier de consiliere spirituală) care să genereze ulterior ca efect realizarea lui conform scorurilor elevilor respondenți referitoare la oportunitatea teoretică (chestionar 1 întrebarea 3);
H3: atingerea unui prag optim paretian de scoruri pozitive de minim 20% (favorabile înființării unui program extrașcolar (atelier de consiliere spirituală) care să rezulte direct din scorurile elevilor respondenți referitoare la oportunitatea teoretică (chestionar 1 întrebarea 4);
H4: mama continuă să fie personajul central al familiei care deține cel mai ridicat scor ca atașament și încredere din partea copilului și care i-a influențat credința elevului de mai târziu (întrebările 7, 8 și 9)

Chestionar 2 (părinte)

H5: atingerea și depășirea unui prag optim paretian de scoruri pozitive de minim 20% (favorabile participării la un program extrașcolar sau atelier de consiliere spirituală) care să genereze ulterior ca efect realizarea lui, conform scorurilor elevilor respondenți referitoare la oportunitatea teoretică (chestionar 2 întrebarea 3);
H6: atingerea și depășirea unui prag optim paretian de scoruri pozitive de minim 20% (favorabile participării la un program extrașcolar sau atelier de consiliere spirituală) care să rezulte direct din scorurile părinților respondenți referitoare la oportunitatea teoretică (chestionar 2 întrebarea 4);
H7: discriminarea încrederii și respectului în raport cu genul copiilor (feminin și masculin) provine de la părinți (întrebarea 7 și 8 în chestionarul 2);

Confruntarea statistică și interacțiunile dintre chestionarele 1 (elev) și 2 (părinte)

H8: ierarhia coincide în proporție majoritară (două motive identice poziționate în primele trei) în viziunea elevilor și a părinților privind un program extrașcolar sau atelier de consiliere spirituală (întrebarea 6 în ambele chestionare);
H9: scoruri relativ apropiate ($\pm 20\%$) privind încrederea și atașamentul reciproc al elevilor (copiilor) și părinților (întrebarea 7 și 8 în ambele chestionare);
H10: asocierea statistică a răspunsurilor la întrebările 3 și 4 din chestionarele 1 și 2, legate de necesitatea unui program extrașcolar și participarea la acesta (în afara orelor de clasă) într-un spațiu special (atelier de consiliere spirituală) în care elevul să poată întreba un profesor despre multe din frământările lui sufletești.

Metodologia cercetării a urmat riguros un plan de observare teoretic de tip clasic urmat de prelucrarea, analiza și interpretarea modernă a datelor cu ajutorul unui pachet de programe (E-Views) testând ipoteze și validând / invalidând corelații, ierarhii etc.

În ancheta practică realizată pe baza de chestionar și supusă unor metode și instrumente statistice de prelucrare, analiză și interpretare în cadrul metodologiei au coexistat de o manieră științifică mai multe etape concrete (Săvoiu, 2004; Vlăsceanu, 2008; Săvoiu, 2011; Dinu, Săvoiu, Dabija, 2016):

i) stabilirea obiectului (oportunitatea unei consilieri spirituale în procese educaționale) și scopului anchetei (identificarea unui spațiu special - atelier de consiliere spirituală - în care elevul să poată întreba un profesor despre multe din frământările lui sufletești); un scop mai larg al cercetării a fost acela de a oferi atât date, cât și informații statistice utile în vederea elaborării de variante de decizie sau de validare / invalidare ulterioară a impactului decizional legat de introducerea unui atelier de de consiliere spirituală școlară;

ii) documentarea teoretică în vederea realizării practice (prin realizarea de referate și chestionare la disciplinele de masterat *Cercetări demografice aplicate* și *Investigații, modelări și statistici aplicate*;

iii) determinarea grupurilor țintă (elevi și părinți) ca univers populațional al anchetei;

iv) formularea ipotezelor și validarea/invalidarea acestora;

v) alegerea tehnicilor și redactarea chestionarului (au fost preferate întrebări închise și configurarea astfel a unui standard al investigației pentru elev și separat pentru părinte, existând unele părți comune esențiale);

vi) pilotarea sau pretestul (pentru a corecta chestionarele 1 și 2 ca elaborare și prelucrare ulterioară a fost realizat chiar la disciplina *Cercetări demografice aplicate* cu ajutorul colegilor de masterat);

vii) redactarea definitivă a chestionarului (1- elev și 2 – părinte);

viii) selectarea tehnicilor și metodelor de administrare a chestionarului (autoarea disertației a realizat special acest demers valorificând tehnica

voluntariatului cuplurilor elev – părinte destinați ca respondenți prin autoadministrare oferind informații utile de sinonimie conceptuală acestora);

ix) prelevarea și eșantionarea celor două populații în volum egal și asociat (s-a urmărit ca elevul simultan cu un părinte al acestuia să completeze fiecare un formular) ajungând la final la un volum al eșantionului de 40 de elevi și părinți ($n_1 = n_2 = 40$ respondenți);

x) prelucrarea, sistematizarea și agregarea (la nivel de indicatori) a rezultatelor cu ajutorul pachetului de programe Eviews;

xi) analiza indicatorilor sau a rezultatelor obținute în raport cu ipotezele formulate și decizia finală de validare/invalidare a acestora au fost realizate tot cu pachetul de programe Eviews;

xii) redactarea raportului final al anchetei și formularea concluziilor cercetării psihopedagogice sau sociologice axate pe metode și instrumente statistice.

Numărul variabilelor investigate inițial în fiecare chestionar a fost similar și a cincis cu numărul întrebărilor, respectiv s-au urmărit 15 variabile în chestionarul 1 (la care se mai adaugă șase variabile de identificare a elevului respondent, cu accent pe note, tip de familie, gen, vârstă, domiciliu stabil, ciclu educațional) și 15 variabile în chestionarul 2 (la care se mai adaugă alte șase variabile de identificare a părintelui respondent, cu accent pe activitatea desfășurată, statutul ocupațional, nivelul cel mai înalt al școlii absolvite, gen, vârstă, domiciliu stabil). În urma detalierii finale a unor tipuri de răspunsuri (discipline, opțiuni și scoruri) s-au prelucrat, analizat, interpretat, asociat și corelat un număr total de 65 de variabile dintre care 35 de variabile în chestionarul elevilor (chestionar 1) și 30 de variabile în chestionarul părinților (chestionar 2), diferența fiind dată de detalierea unor note la discipline confruntate în cazul elevilor.

Precizarea timpului investigației, a condus la decalări firești între perioada de referință și prelucrare, dar nu a impus reluări ale cercetării așa că această primă investigație nu conține aspecte cronologice, care puteau genera nevoia de a arhiva și prelucra serii de timp sau repere evolutive ale unui fenomen, între momente succesive 0, ..., t, t+1, oferind la final doar o simplă imagine de moment și nu una de flux ca însumare a manifestărilor, cazurilor, aparițiilor din perioadele cercetate. Precizarea locului observării identifică drept locație a anchetei Școala gimnazială *Virgil Calotescu* din Bascov, Argeș unde s-a investigat populația respondentă a eșantioanelor de elevi și părinți.

3. REZULTATE ȘI DISCUȚII

Culegerea datelor pentru cei 40 de elevi respondenți s-a realizat cu chestionarul 1 iar în urma prelucrării, analizei și interpretării datelor s-au desprins unele aspecte semnificative. Fără a asigura o reprezentativitate calculată

matematic, ci doar câteva tendințe în raport cu întreaga populație școlară din România s-au identificat câteva aspecte generale relative importante.

De exemplu grupul țintă deține o pondere de circa 48% a familiilor din care provin elevii, familii de tip concubinaj sau alte tipuri decât cel obișnuit (relativ nereprezentativă la nivel național). Ipoteza H1 sau a asocierii așteptate a disciplinei *Religie* cu alte discipline conform mediei obținute de elevi (respondenți) determinată de specificitatea disciplinei și caracterul mărturisitor și integrator al acesteia este demonstrată statistic prin existența unor corelații intense ale acesteia cu alte discipline conform mediei elevilor respondenți așa cum apare în extrasul din chestionar (Tabel 1) la întrebarea a șasea din datele de identificare ale elevilor.

**Extras din chestionarul 1 – secțiunea date de identificare elev
respondent**

Tabel nr. 1

Note sau calitative la disciplinele	Religie 1.	Educație civică (VII) 2.	Educație civică (VIII) 3.
Limba și literatura română 4.	Istorie 5.	Matematică 6.	Nota la purtare 7.

Sursa: Chestionar 1 (elev)

În acest fel, ipoteza H1 este validată și se conferă religiei un caracter asociat, cel puțin prin prisma evaluării finale a elevilor (valori scăzute ca nivel al raportului de corelație R, plasată sub 0.5, există în raport cu *Matematica* și *Limba Română*, dar supusă testării ulterioare acestea confirmă statistic o corelație de intensitate slabă, dar reală).

Matrice de corelație a notelor elevilor la religie și alte discipline asociabile

Tabel nr. 2

	I61	I62	I63	I64	I65	I66	I67
	SER01	SER02	SER03	SER04	SER05	SER06	SER07
SER01	1.000000	0.661549	0.877407	0.495802	0.642685	0.345321	0.691564
SER02	0.661549	1.000000	0.845409	0.446853	0.690419	0.538944	0.396638
SER03	0.877407	0.845409	1.000000	0.511420	0.670086	0.430015	0.570346
SER04	0.495802	0.446853	0.511420	1.000000	0.661247	0.824558	0.614510
SER05	0.642685	0.690419	0.670086	0.661247	1.000000	0.658756	0.489116
SER06	0.345321	0.538944	0.430015	0.824558	0.658756	1.000000	0.417251
SER07	0.691564	0.396638	0.570346	0.614510	0.489116	0.417251	1.000000

Sursa: Rezultatele anchetei prelucrate cu pachetul de programe EViews.

În matricea de corelație anterioară realizată cu ajutorul pachetului de programe Eviews (Tabel 2) se identifică asocieri de intensitate peste medie (peste 0.5) ale *Religiei* cu discipline diverse: *Educație civică VII* (0.662) și

Educație civică VIII (0.877), *Istorie* (0.643) și *nota la purtare* (0.692) ceea ce validează metoda statistică folosită și îi conferă un grad suficient de mare de obiectivitate. Ceea ce se mai desprinde din analiza datelor reprezentate de note este anormalitatea distribuțiilor de note la disciplinele *Religie*, *Educație civică VII* și *VIII* ca de altfel și la *nota la purtare* (Tabel 3).

**Statistica descriptivă a notelor la discipline asociate religiei și
anormalitatea distribuțională confirmată de testul Jarque-Bera (valori
J-B ≥ 9.21)**

Tabel nr. 3

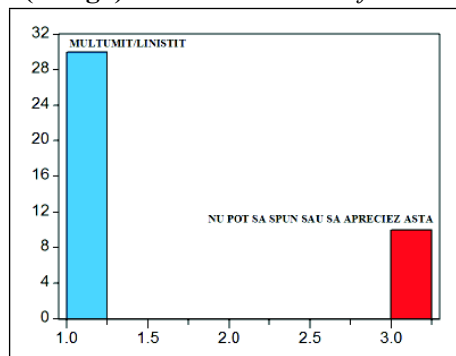
	SER01	SER02	SER03	SER04	SER05	SER06	SER07
Mean	9.974359	9.322581	9.560000	8.410256	8.846154	7.820513	9.871795
Median	10.00000	10.00000	10.00000	9.000000	9.000000	8.000000	10.00000
Maximum	10.00000	10.00000	10.00000	10.00000	10.00000	10.00000	10.00000
Minimum	9.000000	6.000000	5.000000	5.000000	6.000000	5.000000	8.000000
Std. Dev.	0.160128	1.076634	1.083205	1.568069	1.203907	1.890026	0.409074
Skewness	-6.002193	-1.485003	-3.268978	-0.703144	-0.801167	-0.117204	-3.299443
Kurtosis	37.02632	4.371545	13.85277	2.373948	2.672716	1.560758	13.51971
Jarque-Bera	2115.580	13.82350	167.2160	3.850577	4.346203	3.455342	250.5904
Probability	0.000000	0.000996	0.000000	0.145834	0.113824	0.177698	0.000000
Sum	389.0000	289.0000	239.0000	328.0000	345.0000	305.0000	385.0000
Sum Sq.Dev.	0.974359	34.77419	28.16000	93.43590	55.07692	135.7436	6.358974
Observations	39	31*	25*	39	39	39	39

Sursa: Rezultatele anchetei prelucrate cu pachetul de programe EViews. *Notă= Rezultate diferite recunoscute.

Competiția în procesele de evaluare a învățării nu conturează distribuții normale iar profesorii disciplinelor *Religie*, *Educație civică VII* și *VIII* practică se pare metode axate pe informare simetrică și formare de abilități de conviețuire socială în medii potențiale. Elevii respondenți din eșantion au declarat ceea ce au simțit ei mai tot timpul sau în mod obișnuit sufletește acasă sau în familie (grafic nr. 1) sau separat la școală printre colegi și profesori (grafic nr. 2), relevând un ecart structural global de 10 % între cele două medii, cu o prezență a stării de frământare/neliniște în graficul 2 de 15%.

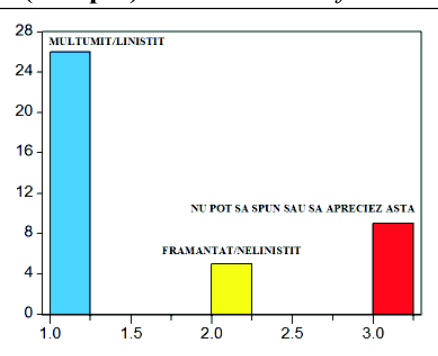
**Starea elevilor acasă sau în familie
(stânga)**

Grafic nr. 1

**Starea elevilor la școală
(dreapta)**

Grafic nr.2

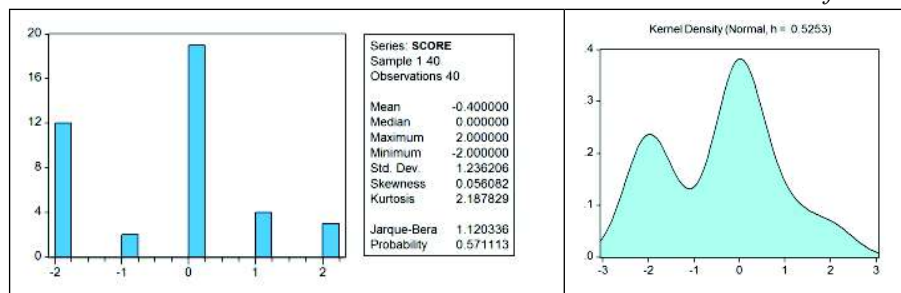

Sursa: Datele au fost prelucrate cu pachetul de programe EViews

Ipoteza H2: atingerea unui prag optim paretian de scoruri pozitive de minim 20% (favorabile înființării unui program extrașcolar - atelier de consiliere spirituală-) care să genereze ca efect realizarea lui conform scorurilor elevilor respondenți referitoare la oportunitatea teoretică (chestionar 1 întrebarea 3) este destul de aproape de o validare globală (7 din 40 de elevi au confirmat prin scoruri pozitive, adică 17,5%) și se validează clar în populația elevilor care decid cu scoruri pozitive sau negative, exceptând nehotărâții sau cei cu scor 0 (7 din 21 de elevi sau 33.3% din populația decidenților hotărâți) așa cum se poate constata din graficul 3.

Distribuția scorurilor elevilor respondenți referitoare la oportunitatea înființării unui program extrașcolar (atelier de consiliere spirituală)

Grafic nr. 3

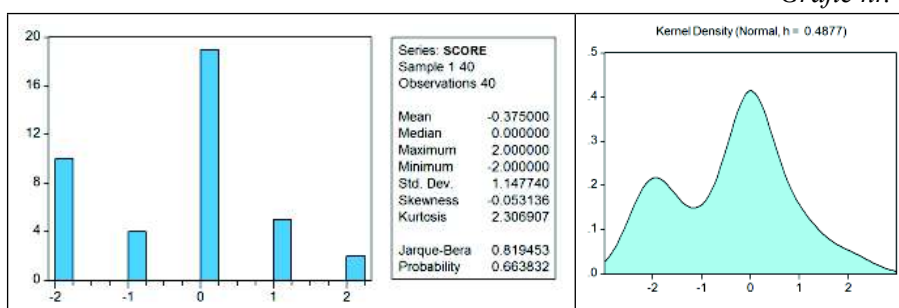
Sursa: Datele au fost prelucrate cu pachetul de programe EViews

Ipoteza H3, despre atingerea unui prag optim paretian de scoruri pozitive de minim 20% (favorabile participării la un program extrașcolar (atelier de consiliere spirituală) care să rezulte din scorurile direct elevii

respondenți referitoare la decizia de participare concretă (chestionar 1 întrebarea 4) este aproape de o validare globală (tot aceiași 7 din 40 de elevi au confirmat prin scoruri pozitive, adică 17,5%) și se validează și în populația elevilor hotărâți să participe (33.3%) după graficul 4 dar în altă structură și intensitate distribuțională a scorurilor.

Distribuția scorurilor elevilor respondenți referitoare la participarea efectivă a acestora la un program extrașcolar (atelier de consiliere spirituală)

Grafic nr. 4

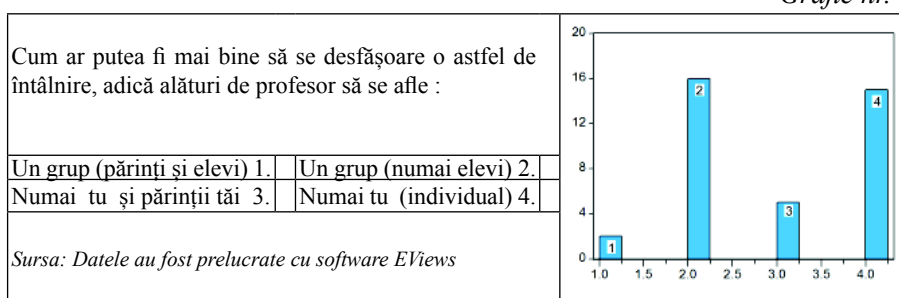

Sursa: Datele au fost prelucrate cu pachetul de programe EViews

Modelul unui astfel de atelier de consiliere spirituală ar putea fi acela descris sub forma unui grup de discuții (40%) sau individual (37.5%) conform statisticii răspunsurilor elevilor la întrebarea 5 din chestionarul 1 (graficul 5).

Conținutul întrebării 5 din chestionarul 1 și distribuția răspunsurilor elevilor referitoare la modelul unui program extrașcolar (atelier de consiliere spirituală)

Grafic nr. 5

Pentru a ierarhiza cele zece motivații care i-ar determina pe elevi să participe la un atelier de consiliere spirituală s-a valorificat un tabel 4 cu cele trei valori ale tendinței centrale (medie, mediană și modală):

Valorile tendinței centrale ale răspunsurilor la întrebarea 6 din chestionar 1

Tabel nr. 4

	SER01	SER02	SER03	SER04	SER05	SER06	SER07	SER08	SER09	SER10
Mean	4.461538	4.358974	4.564103	3.743590	4.538462	5.692308	6.564103	6.538462	6.358974	8.222222
Median	4.000000	4.000000	4.000000	3.000000	4.000000	6.000000	7.000000	7.000000	7.000000	10.000000
Modal value	3	1 - 2	4	1	1-3	7	9	8	9	10
Observations	39	39	39	39	39	39	39	39	39	36

Sursa: Datele au fost prelucrate cu pachetul de programe EViews iar valorile modale extrase din grafice

O ierarhie finală optimă a putut fi realizată cu ajutorul simultan al tuturor valorilor centrale (medie, mediană și valoare dominantă) cu accent pe valoarea modală care apare din grafic, și este prezentată în tabelul 5:

Ierarhia finală a motivelor care ar conduce elevii la participarea la un atelier de consiliere spirituală conform valorile tendinței centrale

Tabel nr. 5

I.6. Poți să pui în ordine câteva motive care te-ar determina să participi la astfel de întâlniri?			
Să vorbești (comuni) mai mult cu ceilalți	Loc 4	Să afli cum se pot rezolva certuri/conflicte	Loc 6
Să cunoști mai bine dorințele părinților	Loc 2	Să înveți cum să ceri și să dai altora	Loc 9
Să cunoști mai bine colegii și profesorii	Loc 5	Să înveți cum poți să fi mai liniștit, mai bun	Loc 7
Să te cunoști și înțelegi mai bine pe tine	Loc 1	Să înveți când să taci/ascuți ce spun cei mari	Loc 8
Să înveți să controlezi emoții (furie, bucurie)	Loc 3	Altul (menționați).....	Loc 10

Sursa: Datele analizate multivaloric ale tabelului 4

Se poate constata că elevii au selectat în primele trei motive ale participării lor potențiale la un atelier de consiliere spirituală: a) să te cunoști și înțelegi mai bine pe tine; b) să cunoști mai bine dorințele părinților; c) să înveți să controlezi emoții (furie, bucurie). Comparând scorurile transmise de elevi referitoare la antonimele descrise prin cuvinte în întrebările 7 și 8 care caracterizau personalitatea mamei și a tatălui fiecăruia dintre ei printr-o referire strictă la atașament și încredere se identifică firesc un scor mai mare 3.30 la mamă (cu scor maxim de 5 puncte acordat de 50 % dintre elevi, dar și cu amplitudine mai restrânsă a scorurilor individuale între -1 și 5) în comparație cu scorul acordat tatălui de 2.48 (cu scor maxim de 5 puncte acordat de 40 % dintre elevi și cu un câmp de împrăștiere maxim al scorurilor individuale, de la -5 la 5) așa cum se constată din tabelul 6:

Scorurile medii, mediane și amplitudinea specifică încrederii în fiecare elev din partea părinților

Tabel nr. 6

	SER01 Mama	SER02 Tată
Mean	3.300	2.475
Median	4.50	2.50
Maximum	5.00	5.00
Minimum	-1.00	-5.00
Observations	40	40

Sursa: Datele au fost prelucrate cu pachetul de programe EViews

Eșantionul prelevat prin voluntariat s-a dovedit omogen în ceea ce privește opinia individuală a elevilor privind importanța credinței în Dumnezeu, numai trei elevi răspunzând cu nu la întrebarea 9, dar și coerent menținând mama drept persoana care le-a influențat viața pentru 62,5% dintre ei, conform întrebării 10. Întrebarea 11 și 12 relevă importanța rugăciunii pentru elevi circa 50 și respectiv 40%) identificând acest răspuns ca esențial. Întrebarea 13 reconfirmă importanța mamei în general (25%) și a bunicii în mod special (45%) în identificarea persoanei celei mai religioase din familia elevilor chestionați.

Scorurile medii ale elevilor la întrebările 14 și 15 din chestionar 1

Tabel nr. 7

Chestionar 1	I14 C1	I15 C1
Mean	2.375	2.625
Median	2.000	3.000
Maximum	4.000	4.000
Minimum	1.000	1.000
Observations	40	40

Sursa: Datele au fost prelucrate cu pachetul de programe EViews

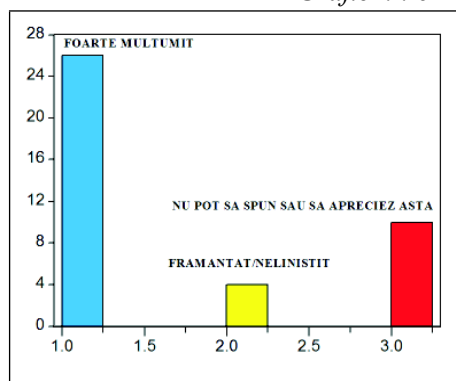
Întrebările 14 și 15 descrise în tabelul 7 relevă câteva valori morale și variabile majore, una drept principala valoare la care copiii își doresc să ajungă prin credința lor ortodoxă și care i-a impresionat de fapt la ora de religie *dragostea* (conform scor mediu 2.375 și 57.5% din opțiuni finale) și alte două complet diferit în raport cu ora de educație civică unde oscilează între *dreptate* (37.5%) și *respect* (35%) conform unui scor mediu de 2.625. În final se poate afirma că H4 este validată, respectiv mama continuă să fie personajul central al familiei, acela care deține cel mai ridicat scor ca atașament și încredere din partea copilului și care i-a influențat credința elevului de mai târziu (întrebări 7, 8 și 9, chestionar 1). Eșantionul părinților prelevat în relație directă cu cel al elevilor rămâne unul urban, dominat ca statut ocupațional de salariați (80%) și patroni ori asociați (17.5%), din punct de vedere al nivelului de studii cel mai înalt absolvite este relativ polarizat între universitar (47.5%) și liceal (45%), dar

diversificat în raport cu activitatea concretă (câte 10 % în agricultură și industrie, 15 % în comerț și alte servicii, 25 % în educație și 30% în sănătate etc.).

Părinții respondenți din eșantion au declarat ceea ce au simțit ei mai tot timpul sau în mod obișnuit sufletește acasă sau în familie (grafic nr. 6) sau separat la școală printre colegi și profesori (grafic nr. 7), relevând o variație mai largă și mai consistentă relativ a stărilor emoționale dar și un ecart structural global mult mai mic de numai 2.5 - 5% între cele două medii, cu o prezență a stării de frământare/neliniste în graficul 2 de 15%.

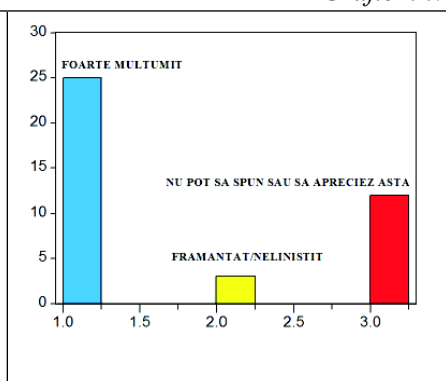
Stare părinți (acasă/serviciu)

Grafic nr. 6

Stare părinți (legată de școală)

Grafic nr. 7

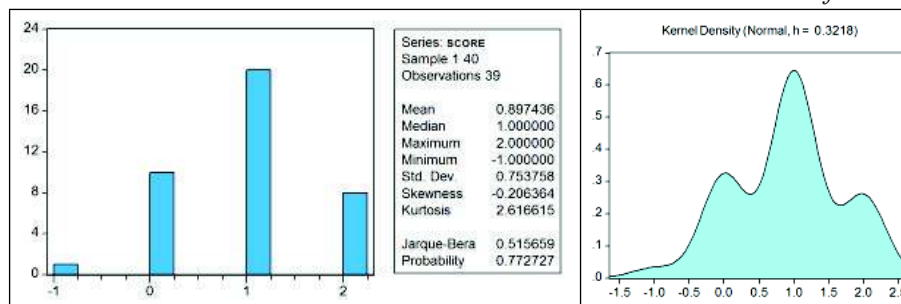

Sursa: Datele au fost prelucrate cu pachetul de programe EViews

Ipoteza H5, referitoare la atingerea și depășirea unui prag optim paretian de scoruri pozitive de minim 20% (favorabile participării la un program extrașcolar sau atelier de consiliere spirituală) care să genereze ulterior ca efect realizarea lui, conform scorurilor elevilor respondenți referitoare la oportunitatea teoretică (chestionarul 2, întrebarea 3) a fost validată cu 28 de scoruri pozitive din 40 de respondenți (la un nivel foarte ridicat de 70%) și este descrisă în graficul 8.

Distribuția scorurilor părinților respondenți referitoare la oportunitatea înființării unui program extrașcolar (atelier de consiliere spirituală)

Grafic nr. 8

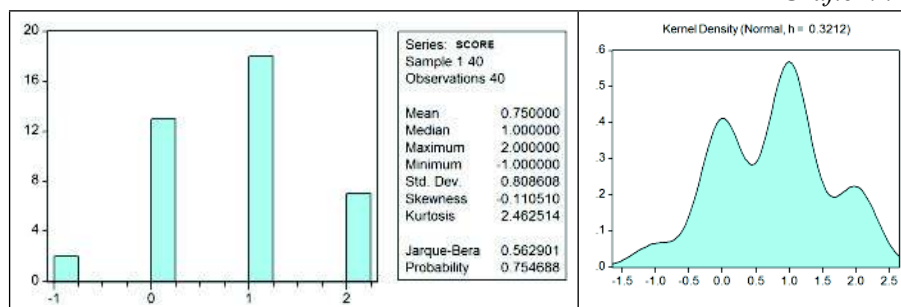

Sursa: Datele au fost prelucrate cu pachetul de programe EViews

Ipoteza H6, referitoare la atingerea și depășirea unui prag optim paretian de scoruri pozitive de minim 20% (favorabile participării la un program extrașcolar sau atelier de consiliere spirituală) care să rezulte direct din scorurile părinților respondenți referitoare la oportunitatea teoretică (chestionarul 2, întrebarea 4) este și aceasta validată cu 24 de scoruri pozitive din 40 de respondenți (la un nivel foarte ridicat de 60%).

Distribuția scorurilor părinților respondenți referitoare la participarea efectivă a copiilor acestora la un program extrașcolar (atelier de consiliere spirituală)

Grafic nr. 9

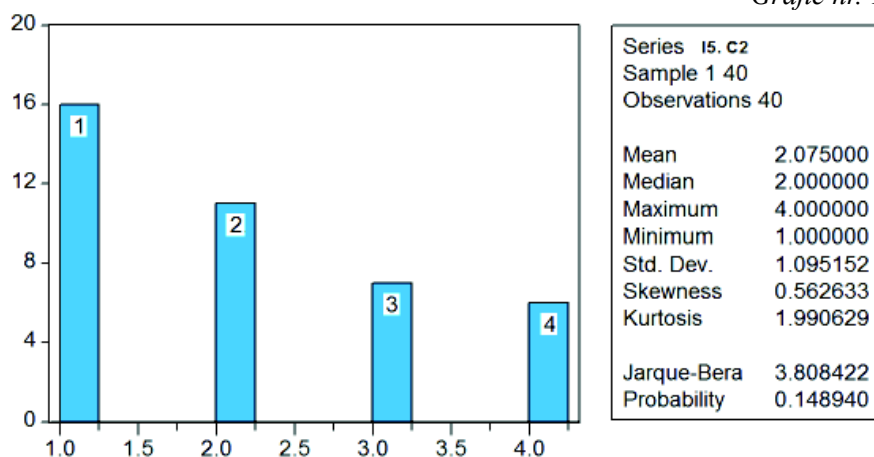

Sursa: Datele au fost prelucrate cu pachetul de programe EViews

Modelul unui astfel de atelier de consiliere spirituală imaginat și evaluat de părinți în chestionarul 2 este dominat de ideea de discuții în grup, cum părea de altfel ușor de anticipat, grup alcătuit fie numai din părinți și elevi (40%), fie exclusiv din elevi (27.5%), conform statisticii răspunsurilor părinților respondenți la întrebarea 5 din chestionarul 2 (graficul 10).

Conținutul întrebării 5 din chestionar 2 și distribuția răspunsurilor părinților referitoare la un program extrașcolar (atelier de consiliere spirituală)

Grafic nr. 10

Sursa: Datele au fost prelucrate cu pachetul de programe EViews

Un grup (părinți și elevi) = 1	Un grup (numai elevi) = 2
Numai tu și părinții tăi = 3	Numai tu (individual) = 4

Pentru a ierarhiza cele zece motivații care i-ar determina pe părinți să participe într-un grup cu elevii sau ar accepta un grup alcătuit numai din elevi la un atelier de consiliere spirituală s-a reconstruit un al doilea tabel 4 cu cele trei valori ale tendinței centrale (medie, mediană și modală) obținute acum din chestionarul 2:

Valorile tendinței centrale ale răspunsurilor la întrebarea 6 din chestionar 2

Tabel nr. 8

	SER01	SER02	SER03	SER04	SER05	SER06	SER07	SER08	SER09	SER10
Mean	5.30	5.05	6.125	5.375	5.150	4.30	5.025	5.025	5.20	7.65
<i>Median</i>	<i>6.00</i>	<i>5.00</i>	<i>7.00</i>	<i>4.50</i>	<i>5.00</i>	<i>4.00</i>	<i>4.50</i>	<i>5.00</i>	<i>5.00</i>	<i>8.00</i>
Mode	1 and 6	5	9	3	2	1	4	8	2	10
Observations	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40

Sursa: Datele au fost prelucrate cu pachetul de programe EViews iar valorile modale extrase din grafice specifice

Ierarhia finală optimizată cu cel mai bun din trei indicatori ai tendinței centrale a putut fi realizată cu ajutorul simultan al mediei, medianei și modalei cu accent pe modală și medie prezentată în continuare (tabel nr. 9)

Ierarhia finală a motivelor părinților care ar conduce la participarea la un atelier de consiliere spirituală, conform valorile tendinței centrale

Tabel nr. 9

I.6. Poți să pui în ordine câteva motive care ar determina participarea la astfel de întâlniri?			
Să vorbești (comuni) mai mult cu ceilalți	Loc 4	Să afli cum se pot rezolva certuri/conflicte	Loc 1
Să cunoști mai bine dorințele părinților	Loc 7	Să înveți cum să ceri și să dai altora	Loc 6
Să cunoști mai bine colegii și profesorii	Loc 9	Să înveți cum poți să fi mai liniștit, mai bun	Loc 8
Să te cunoști și înțelegi mai bine pe tine	Loc 5	Să înveți când să taci/ascuți ce spun cei mari	Loc 3
Să înveți să controlezi emoții (furia, bucuria)	Loc 2	Altul (menționați).....	Loc 10

Sursa: Datele analizate multivaloric ale tabelului 8 cu accent pe valoarea modală.

Se poate constata că părinții au selectat alte trei motive principale ale participării potențiale la un atelier de consiliere spirituală în grup cu elevii sau al copiilor lor într-un grup distinctiv: a) să afli cum se pot rezolva certuri/conflicte; b) să înveți să controlezi emoții (furia, bucuria); c) să înveți când să taci/ascuți ce spun cei mari. Selecția primelor trei locuri este reprezentativă pentru problemele întâmpinate de părinți în educația copiilor, dar relevă și conflicte de comunicare între generații (deși răspunsurile sunt mai omogene ca amplitudine, șapte scoruri medii plasându-se în jur de 5).

Comparând scorurile transmise de părinți referitoare la antonimele descrise prin cuvinte în întrebările 7 și 8 care caracterizau personalitatea copiilor acestora (elevilor în fapt) printr-o referire strictă la atașament și încredere validează ipoteza menținerii prin educație a discriminării încrederii și respectului în raport cu genul copiilor (feminin și masculin) care provine de la părinți și este transmisă prin educație (întrebarea 7 și 8 în chestionarul 2); de fapt se validează ipoteza H7, referitoare la discriminarea încrederii și respectului în raport cu genul copiilor (feminin și masculin) atitudine care provine clar de la părinți (întrebarea 7 și 8 în chestionarul 2) și este transmisă prin educație copiilor. În mod concret se identifică un scor mai mare 2.95 pentru fiică în raport cu 2.27 pentru fiu, cu un câmp de împrăștiere mai mare la băieți (plasat între -1 și 5) decât la fete (plasat între 1 și 5) al scorurilor individuale (tabel 10):

Scorurile discriminatorii medii, mediane și amplitudinea specifică încrederii părinților în copiii acestora

Tabel nr.10

Chestionar 2	SER01 Fiică	SER02 Fiu
Mean	2.95	2.275
Median	3.000	1.000
Maximum	5.000	5.000
Minimum	1.000	-1.000
Observations	40	40

Sursa: Datele au fost prelucrate cu pachetul de programe EViews

Atitudinea individuală a părinților consemnată în chestionar coincide cu aceea a elevilor privind importanța credinței în Dumnezeu, tot numai trei părinți optează pentru răspunsul *nu* la întrebarea 9. Opinia părinților despre mamă ca persoană care le-a influențat viața domină cu acoperire de 37,5%, conform întrebării 10, dar dispersia este mult mai mare acoperind toată gama răspunsurilor ceva mai consistent. Întrebarea 11 poziționează pe primul loc *faptele bune* (32.5%) urmate de importanța *rugăciunii* (27.5%) și identifică la final aceste răspunsuri drept dominante. Nevoia rugăciunii (37.5%) alături de aceea a liniștii (20%) constituie principalele răspunsuri ale părinților la întrebarea 12 (*De ce este important în opinia dvs. să mergeți la Biserică?*). Părinții reconfirmă importanța mamei sau soției în general (62.5%) urmată de aceea a bunicii (17.5%) în identificarea persoanei celei mai religioase din familie.

Scorurile medii ale părinților la întrebările 14 și 15 din chestionar 2

Tabel nr. 11

Chestionar 2	I14 C2	I15 C2
Mean	1.95	1.85
Median	2.00	1.50
Maximum	3.00	4.00
Minimum	1.00	1.00
Observations	40	40

Sursa: Datele au fost prelucrate cu pachetul de programe EViews

Întrebările 14 și 15 descrise în tabelul 11 relevă valori morale și variabile dominante sau modale, principala valoare la care părinții își doresc să ajungă la final copiii prin credință rămâne tot *dragostea* (conform scorului mediu 1.95 și celor 60% din opțiunile individuale) și *cinstea* (după scorul mediu 1.85 și 50% din opțiunile individuale). Interesant și relevant totodată este faptul că niciun părinte nu cade în capcana chestionarului de la întrebarea 14 (spre deosebire de copiii lor), unde se oferă o falsă variantă de răspuns prin *pedepsirea necredinciosului* ceea ce ar putea reprezenta un semnal al unei toleranțe cunoscute și acceptate, dar parțial transmise prin educație copiilor. Confruntarea sau compararea statistică a chestionarului 1 cu 2 a avut în vedere trei ipoteze de cercetare care urmau să fie validate sau nu prin această etapă (H8; H9 și H10)

Ipoteza H8, care afirma că ierarhia coincide în proporție majoritară (două motive identice poziționate în primele trei) în viziunea elevilor și a părinților privind un program extrașcolar sau atelier de consiliere spirituală (întrebarea 6 în ambele chestionare) nu se validează prin confruntare statistică (cele două viziuni din tabelul 12 diferă semnificativ și numai un singur răspuns coincide în ierarhia primelor trei):

Confruntarea ierarhiilor respondenților la chestionar 1 și 2 (întrebarea 6)

Tabel nr. 12

Chestionar 1 întrebarea 6 – ierarhie finală		Chestionar 2 întrebarea 6 – ierarhie finală	
Să te cunoști și înțelegi mai bine pe tine	Loc 1	Să afli cum se pot rezolva certuri/conflicte	Loc 1
Să cunoști mai bine dorințele părinților	Loc 2	Să înveți să controlezi emoții (furie, bucurie)	Loc 2
Să înveți să controlezi emoții (furie, bucurie)	Loc 3	Să înveți când să taci/ascuți ce spun cei mari	Loc 3

Ipoteza H9 privind asigurarea unor scoruri relativ apropiate ($\pm 20\%$) privind încrederea și atașamentul reciproc al elevilor (copiilor) și părinților (întrebarea 7 și 8 în ambele chestionare) se validează conform abaterii de 10,6% la întrebarea 7 și de 8,08% la întrebarea 8 (tabel 13):

Confruntarea statistică a scorurilor respondenților la întrebările 7 și 8

Tabel nr. 13

Chestionar 1	SER01 Mama	SER02 Tată	Chestionar 2	SER01 Fiică	SER02 Fiu
Mean	3.300	2.475	Mean	2.950	2.275
Median	4.500	2.500	Median	3.000	1.000
Maximum	5.000	5.000	Maximum	5.000	5.000
Minimum	-1.000	-5.000	Minimum	1.000	-1.000
Observations	40	40	Observations	40	40

Ipoteza H10 despre asocierea statistică a răspunsurilor la întrebările 3 și 4 confruntate pentru chestionarele 1 și 2, întrebări legate de necesitatea unui program extrașcolar și participarea la acesta (în afara orelor de clasă) într-un spațiu special (atelier de consiliere spirituală) în care elevul să poată întreba un profesor despre multe din frământările lui sufletești nu este validată cu o matrice de corelație distinctă pentru fiecare întrebare în parte prin valori ale raportului de corelație $R = 0.137$ la întrebarea 3 (C1 și C2) și $R = 0.624$ la întrebarea 4 (C1 și C2). Nu este invalidată necesitatea sau participarea ci soluția concretă a acesteia, părinții dorind majoritar grupuri de consiliere (inclusiv cu participarea lor), iar elevii grupuri sau soluții individuale de consiliere dar fără participarea părinților).

Confruntarea statistică subliniază normalitatea existenței atât a dinamismul opiniilor de la părinți la copii, referitoare la ierarhii și motivații, cât și constanța încrederii, respectului și atașamentului intergenerații, ceea ce rezultă logic din validarea ipotezei H9 și invalidarea ipotezei H10 arată că această consiliere este diferit interpretată de părinți care optează semnificativ pentru participarea lor la actul consilierii spiritual și de către elevi care exclude participarea părinților la consilierea în sine.

4. CÂTEVA CONCLUZII ȘI LIMITE ALE CERCETĂRII

O societate umană în procesele sale educaționale post socratice ar trebui dincolo de supremația legii și a judecătorului corect să amintească și să valorizeze martirul, eroul și înțeleptul. Afirmatia aceasta aparține lui Mihai Eminescu și justifică distincția riguros formulată și precis conturată a celor

trei evoluții educaționale caracterizate de credință, curaj și cunoaștere (inimă, voință și intelect): *Martirul, eroul și înțeleptul sunt trei forme ale uneia și aceleiași substanțe: adevărul.*

În raport cu ipotezele propuse inițial nu s-au mai regăsit ca validate la finalul cercetării psihopedagogice sau sociologice axate pe o anchetă statistică susținută de chestionare paralele pentru elevi și părinți doar ipotezele: H8 și H10; restul fiind invalidate în urma analizei rezultatelor investigației, ceea ce conferă un contur de veridicitate anchetei statistice în sine. Problema investigată s-a dovedit reală și de interes în domeniul educațional românesc.

Această cercetare psihopedagogică axată pe o anchetă statistică (apelând la metode și tehnici de investigație statistice clasice, dar și la pachete de programe informatice moderne) a încercat să afle în ce măsură consilierea spirituală este sau nu utilă în societatea contemporană, mai concret în procesul educațional gimnazial, în contextul curricular și disciplinar unde nu lipsesc natural religia, educația civică, istoria, matematica etc. Răspunsul dat de elevii și părinții respondenți este unul afirmativ în proporții care ar putea justifica inițierea cu caracter de testare a unui program extrașcolar (în afara orelor obișnuite de clasă) într-un spațiu special (atelier de consiliere spirituală) în care să poată întreba un profesor despre multe din frământările lor sufletești.

Există însă și limite evidente ale cercetării, pornind de la caracterul ei de pionierat și de la resursele temporale și financiare deținute și puse în joc pentru a o realiza efectiv. Dacă în mare parte concluziile suferă de un caracter relativ acest fapt se datorează prelevării prin tehnica voluntariatului a eșantionelor paralele de 40 de elevi și de 40 de părinți ale căror opinii au fost investigate cu ajutorul chestionarelor 1 și 2. Altfel spus cercetarea nu poate cuantifica la final o eroare de reprezentativitate din punct de vedere statistic – matematic a acestor eșantioane autodirijate. Se poate însă semnală că în cazul unor resurse financiare reale disponibile și a unei baze de eșantionare naționale se poate transforma caracterul acestor opinii formulate de persoane care s-au oferit voluntar să completeze chestionarele, în adevăruri probabilistic exprimate și însoțite de erori și praguri de semnificație conform teoriei moderne a sondajului statistic apelând la un sondaj stratificat cu erori de reprezentativitate calculate pe fiecare strat în raport cu criterii distincte, mediu rural sau urban, categoria ISCED, religii cu incidență națională sau globală etc. O perspectivă pe termen lung poate identifica consilierea spirituală drept o soluție alternativă la educația religioasă contemporană, care să respecte dreptul constituțional modern al libertății religioase.

BIBLIOGRAFIE

1. Avdeev, D., (2010). *Psihiatria ortodoxă în întrebări și răspunsuri*. București: Editura Sofia.
2. Dinu, V., Săvoiu, G., Dabija, D.- C., (2016), *A concepe, a redacta și a publica un articol științific. O abordare în contextual cercetării economice*, București: Editura ASE.
3. Dumitru, I. A., (2008). *Consiliere psihopedagogică. Baze teoretice si sugestii practice*. Iași: Editura Polirom.
4. Kraiopoulos, S., (2005). *Părinți și copii. Abordare teologică, duhovnicească și psihologică*. București: Editura Bizantină.
5. Mearns, D., Thorn, B. (2010). *Consilierea centrată pe persoana în acțiune*. București: Editura Trei.
6. Săvoiu, G., (2004). *Statistică aplicată în domeniul economic și social*, Pitești: Ed.Independența Economică.
7. Săvoiu, G., (2006). *Populația lumii între explozie și implozie demografică*, București:Ed. International University Press.
8. Săvoiu, G., (2011). *Econometrie*, București: Editura Universitară.
9. Solomon, M., (1987). *Moduri de gândire*, București: Ed. Științifică și enciclopedică.
10. Trebici, V., (1985). *Mica enciclopedie de statistică*, București: Ed. științifică și enciclopedică.
11. Vlăsceanu, L., (2008). *Introducere în metodologia cercetării sociologice*, București: Editura Universității din București.